

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 26 (2200).

1951 ч. февраль 9, пятница.

Бртээ 20 көп.

Агитас-массалыг ажилды күштелдирер

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле соңгулда кампаниясы улам-на калбак кемээлди болуп турар. РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутаттыг бодунуң кандидаты эш Дьяков биле соңгулдаларны ужуражышкыны улуг көдүрлүшкүнүг чоруп турар.

Соңгулдаларга белеткел массаларны өзүп турар политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейиниң үезинде чоруп турар. Совет тургузуг бистин Төрөө куртувустуң бүгү улустарына чакгыс ай сырый катышкан аны-дунмалыкы өг-бүлөгө катыштырып турар. Совет нигилелдиги күжүнүң өзгертимес үндезин сууру—бо чакгыс-ай, бо бүгү улусчу сырый катыжышкында, дириг-боттук патриотизмде. Фабрикаларны, заводдарны ажилчыларны, көдөө ажил-агыйның ажил-инчилери, совет интеллигенция бүрүзү бодунуң албан хулээлгезинде эрес чүткүдүг ажилдап, соңгулдаларны хунүнге төлөпиг ужуражышкына беден.

Кызылдың дааранылга комбинаттың коллективиниң эгелээшкени-биле бистин областың бодурулгелеринде калбарган социалистик чарыш улуг түндүктерин берип турар. Хоорайның болгаш областың бодурулгелеринде күш-ажылды бодурулгелеринде беден, стахановчуларны саны көвүдөн. Кызыл хоорайны, Улуг-Хем, Барыны-Хемчин районнарының элээн хой агитпунктуларында соңгулдаларга агитация ажилын эки организациястан, лекцияларны, илеткелдерин номчулганы, беседаларны, кино-чурук үндүрүлгезин, бот-ты-ынгыр уран-чүдүгү концерттерин, айтырылганың болгаш харыяларның кежээлерин, областың районнуң сурагыч кижилери-биле ужуражышкыны чорударын баш удуур көргөн ажил планнарын агитпунктуларда чогадып тургусан.

Ындыг болза-даа, агитпунктулар доозаы ам-даа эки дерип тургустунмаан болгаш дозуу-биле ажилдавайн турарлар. Чоокта чаа болган ВКП(б) обкомунуң бюрозунуң хуралына ВКП(б)-ниң Чөөн-Хемчин, Каа-Хем районнарының илеткелдерин дыңнаан. Каа-Хем районнуң «Сталины орук», Ворошилов атуң, «Октябрьниң 30 чылы», Чөөн-Хемчин районнуң «Искра», «Кызыл тараачын», «Октябрьниң 30 чылы» деп колхозтарында агитпунктулар багай ажилдап турар, оларның ажилының планы чок, дериниши багай, мында солуннар чок, чырыткызы багай. Агитаторлар үргүлчү дежурныйлаар чорук чок. Илеткелдерин, лекцияларны дына ховар номчуп турар.

Партия, советтик удуртур ажилдачылары агитпунктуларга соңгулдалар ортузуна политиктиг илеткелдер кыл-бей турарлар. Соңгулдаларны даңазының хыналдазының талазы-биле ажил кончуг багай организациястанган. Соңгулдаларны чурттап турар черлериниң аайы-биле ажил багай организациястанган. Чадаана хоорайда соңгулдалар чурттап турар 77 бажыңарны хынал көөргө, агитаторлар чүгө каш санын бажыңарга баргылаан болган, Сарыг-Сөптүн байдаты база барык шапкындым.

Аныяк соңгулдаларга-биле ажил багай организациястанган.

Чамдык черлерде соңгулдалар ортузуна чорутунган агитация ажилы оларның практиктиг бодурулгелер ажил-чорудулазы-биле дүшпейн турар. Бо бүгү четпестер болза, агитас-массалыг ажилды дүргедеп чорудар талазы-биле чамдык партия организацияларының багай удуртулганың дугайын чугаалап турар.

Ам соңгулдаларга чедир каш хонук арткан. ВКП(б) райкомнарының, партия эге организацияларының болгаш комсомол организацияларының сорулганы болза, агитаторларны сурап, оларны үчөстөткө аайы-биле таарыштыр тургузарына кол кичээлгезин салып, соңгулдаларны ортузуна оларны чурттап турар черлериниң аайы-биле агитаторларны ажилының хун-бүрү хыналдазын организациястап, бүгү соңгулдалар партиязы-политиктиг ажил-биле хаара тутунган турарын чедип алдышаан, агитация ажилының удуртулганы үндезини-биле экижидери болур. Агитпунктулар соңгулдаларны ортузуна агитас-пропаганда ажилының төвү болур ужурулг.

Агитпунктуга соңгулдаларга-биле хун бүрүнүң ажилын баш удур көргөн календарь планын чогааткан турар ужурулг. Илеткелдерин номчулганын беседаларны чорударын, айтырыг, харыяларны кежээлерин, аныяк соңгулдаларны хуралдарын, бот-тыныгыр уран чүдүлгү көргүзүлгелерин болгаш өскө-даа чүдүлгелерин организациястарын хандырар ужурулг.

Соңгулдаларны даңазыны хынаар талазы-биле ажилды эки организациястан турары кончуг чүгүлг. Соңгулчу бүрүзү соңгулдаларны даңазында адын боду кезип хынаан турарын агитаторлар чедип алган турар ужурулг, а декурнай агитатор, азы участоктуң соңгулда комсисязының кежигүнү депутатка кандидаттың дугайын, бадылаашкын хунуң дугайын, бадылаашкын чурумунуң дугайын, чуртта, областа, районда, колхозта болгаш дашкыны чурттарда болушкуннарын дугайын соңгулчуга чугаалап берген турар ужурулг.

Улетпүр бодурулгелериниң ажил-агый политиктиг сорулгаларын чедип шийтирээрине, колхозтарда, совхозтарда бодурулгелер планнарын күсөдирине, чакы тарылгаже белеткелге, мал ажилын хөгжүдерине, чуртталга бажыңарының болгаш бодурулгелер, культу черлериниң тудулганын тудушкунуна соңгулдаларны агитация ажилы мобилизастап шыдаан турары чүгүлг.

Чер, мал болгаш тудуг ажилының айтырылганың талазы-биле 1951 ажилдык чылының сорулгаларын чедип шийтирген ботандар дээш районнар, колхозтар аразына, а колхозтарга кол ховчулар аразына социалистик чарышты делгередип, тодаргай, боттук хулээлгелерин алырын организациястаар.

Партия организацияларының хулээлгези болза, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларны организациястыг болгаш идея-политик талазы-биле бедик делгелгэ эртерери болур.

1951 чылдың февраль 18—РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның хуну.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларына организацияс техниктиг белеткелдерни бүгү талазы-биле бүрүн доозаалыңар!

Бүгү чурт соңгулдаларга белеткенип турар

Будурулгечилерниң күш-ажылчы чедипшикнери

ТАШКЕНТ. Узбек ССР-ниң Дээди Совединиң депутаттың кандидаты И. В. Сталиның регистратораы Узбекистаның найсылалы Ташкент хоорайның Сталиның соңгулда округунуң ажилчы чоннары өөрүп байырлап турар. Округтуң составына кирип турар бүгү будурулгелериниң пос-таавычылары, машина тудучулары, бүгү ажилдакчылары ынак Төрөөн чурттуң алдары болдуруп, чаа-чаа күш-ажылчы чедипшикнер-биле ол улуг алдардыг идегелди харылап турарлар.

Сталин аттыг пос-таавы комбинаттың кайгамчытыг улуг корпустарында ажил дүн, хун чокка хайнып турар. Хөвөң волокозунуң эң эки шыпырыг постериниң болгаш удазыннарның үндүрүлгезиниң темпизин хун тудум-на өзүп турар.

Удазын фабриказының дүргек цехиниң коллективни стахановчу Эзу-биле ажилдап турар. Соңгулда муруну чарымының хунеринде цехтик мурунакчы будурулгечилери барык ийи катар хой норманы күсөдип турар апарганнар. Мурунакчы ажилчыларны дуржулгаларын неперетини тургаш, станотарны эргининиң камналгалыг чаа маршрутунда залбаа-биле хергелетинип

турар. Соңгулдаларны хунуңгө чедипшикниң ужуражык дээш чарышышаан, дүргек цехиниң коллективни декабрь-биле деңизерге, продукция үндүрүлгезин дүн-хунуң дургузунда ортумаа-биле бир тонна көүдеткен.

Бир болгаш ийи дугаар пос-таавы фабрикаларының коллективтери январьде пландан ажыр муң-муң метр төстү кылып үндүргеннер.

Соңгулда мурунуң ээлчөөн комбинаттың чогадыгы чарыкчылары улуг чогадыгы чедипшикнер-биле эртергеннер. Олар январьде күш-ажылдык будурулгелерин улам бедидеринче, апар ажилдарны механизастарыңче чиг-этти наминарыңче болгаш продукция шынарын экижидеринче угланган 120 саналдарны киргеннер. 43 чаа саналдар будурулгелге неперетиниң «Ташкентстильмаш» заводтуң Карборунд заводунун, ийи фабриказының болгаш Сталиның соңгулда округунуң өскө-даа будурулгелериниң коллективтери Узбек ССР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларына күш-ажылчы белеткелдер-биле ужуражып турарлар. Будурулгелериниң р-он стахановчулары квартал планнарын ам доозуп турарлар.

(СЭТА).

Кандидат-биле ужуражышкын бедик көдүрлүшкүнүг эрткен

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле № 609 Тыва соңгулда округундан депутаттың кандидаты эш Николай Яковлевич Дьяков Чадаана хоорайның культура Бажыңына Чөөн-Хемчин районнуң соңгулдалары-биле ужурашкан.

Коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвестериниң сталины блогунуң кандидаты эш Дьяков биле ужуражышкын хуралына хой кизи чымылган.

Хуралды ВКП(б) райкомунуң секретари эш Дилгичев ажилган. Хуралды хундүлүг президиумунга улустарны улуг бажыкызы, бистин бүгү тиелгелериниң организациячы эш Сталины баштадыр ВКП(б) Топ Комитетиниң Политбюрозун улуг көдүрлүшкүнүң үезинде соңгаан.

Районнуң колхозчуларының мурунда келген төлөөлгелерден болгаш боттүртерген кижилерден соңгулда муруну чарымының хунеринде социалистик чарышча алган хулээлгезин рай-

оннуң ажилчы чоннары канчаар күсөдип турарын улуг көдүрлүшкүнүг чугаалап турганнар. Ол ышкаш олар соңгулдаларны хунуңгө эш Дьяковту дээш бажыңарына чакыс күзелдин база натап илереткеннер. Эш Дьяковту ажил-чорудулазын чугаалап, Тыва областы социалистик чартырына оон чүткүлдүг ажилдарын, совет чазактың, большевик партияны хун-бүрүде көргүзүп турар улуг дузаламчыларын чүвө чугаалааннар улуг патриоттук эстери-биле демделгезин.

Оон кандидатуразын депшидип, соңгулда муруну чарымының хуралдарына ону детин турарынын дугайында районнуң колхозчуларына, ажилчы чарыгына өөрүп четиргенин илередип, бажыңарының мурунда турар чугула сорулгаларын демделеп эш Дьяков чүвө чугаалаан.

Соңгулда муруну чарымының хуралында районнуң бүгү соңгулдаларына кыйгырыгын үндүргөн.

Ыракы Мөңгүн-Тайгада соңгулда белеткели эки

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалары хунуңгө Мөңгүн-Тайга районнуң ажилчы чоннары улуг көдүрлүшкүнүг белеткенип турарлар.

Соңгулда участоктарында ажилдап турар агитаторлар депутатка кандидат эш Дьяковтуң ажил чорудулазын таныштырып, агитация ажилын ылбар-тып турарлар. 130 агитаторлар ам эш Дьяковтуң амыдыралы болгаш Тываның социалистик чартылыгының хөдөө эрге ооң улуг ажилдарын чугаалап, совет чазактың болгаш большевик партияны, улуг Сталиның хун-бүрүде сакгыш салышкынының ачызында бистин областың ажилчы чоннарының

чедип ап турар улуг чедипшикнери чурттагыч чоңга ханы тайылырлап турарлар.

Районда беш соңгулда участоктарының соңгулдалар даңазында кирген бүгү соңгулдаларының ат даңазызын хындыры доозулган.

Районнуң соңгулда участоктары ам соңгулда хунуңгө организациястыг белеткел ажилдарын доозар четкен. Соңгулда мөдөөлөрүн даңазындагы атыңың өртөөлгө оон улуг ажилдарын чугаалап, совет чазактың болгаш большевик партияны, улуг Сталиның хун-бүрүде сакгыш салышкынының ачызында бистин областың ажилчы чоннарының

С. ШЫРАП.

Хаакы агитаторларның улуг чедипшикнери

РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларына аадар болдуруп, күш-культура болгаш спорттук областың комитетиниң организациястап чорутканы хаакы агитбригады бодунуң маршрутун барык доозуп турар. Хаакы агитбригадчылар Кызылдан — Туран—Улуг-Баян-Кол—Элерец — Бай-Хаак — Сарыг-Сеп чедир 520 ажык километр кемээлди маршрутту 18 хонукта эртеннер. Бригада февральдың 5-те Сарыг-Септен Кызыл уунче үнүпкен.

Хаакы агитбригада эрткен маршру-

дуңуң дургузунда 23 чурттакчылык черлерге—колхозтарга, агитпунктуларга кирип, соңгулдалар дугайында бүгү делегей байдалының болгаш ажил-агый айтырылганын дугайында 24 лекцияларын соңгулдаларга кылып берген. 17 беседалар, 7 хуралдар чылган. Лекцияларын, беседаларын 1684 соңгулдалар дыңнаан. Хаакы агитаторлар Кызылга февральдың 8-те чедип көлгеннер.

М. САНАА.

Часкы тарылгага белеткелди күштелдирер

Колхозчулар алган хулээлгелерин күсөдип турарлар

Чөөн-Хемчик районнуң Хөндөгей сумузуна «Кызыл тараачын» артелиң колхозчулары РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларына чедипшикнери ужуражык дээш алган хулээлгелерин багай эвес күсөдип турар.

Часкы тарылганың бүгү чөпсөк-херекселдерин кыска хуусаада эки шынарыг доозарына колхозчулар бүгү кежигүннерин салып турары-биле 24 андазыннарны, 22 илирлерин, 3 селканы, 78 хомуттарын септен доосан болгаш 194 постромкаларын белеткел кылган.

Колхозтуң келир часкы тарылгазына

хергелээр үрезинерин колдуунда уруп белеткен алганнар. Колхозта 10,9 тонна кызыл-тас, 2,67 тонна арбай, 6,16 тонна чиге-тараа, 1,6 тонна сула үрезини урдунган. Ычанган, 21 ажык тонна үрезини тригерге болгаш сортровкага бүрүн арыглаан.

Часкы тарылга белеткелдине колхозта партия эге организациязының секретари эш Чудурук, колхозтуң даргазы эш Додаштай олар улуг кичээлгезин салып турары-биле ол ажил шапкын чоруп турар.

А. ТАМБЫ-СЮРИН.

Өвүрнүң колхозтары часкы тарылгага кошкак белеткенип турар

Келир күзүн бедик дүжүттү чаалап алгырының демисели амдыгааштан эгелээр деп чүвени колхозчу бүрүзү биллип, ол ажилга кышкы агротехниктиг бүгү хөмчелерин холбаштырыры тергини чүгүлг.

Ындыг турбуза өвүр районнуң колхозтары часкы тарылга планыга хергелээр үрезинерин бүрүн уруп алган-даа болза оң арыглаашкыны ыракта четпес чоруп турар. Районнуң хуу ажилдыгыларын үрезин уруушкунуң планын 96 хуу күсөдип алган хирезинде ооң арыглаашкыны база-ла мырнай чорувайн турар. Өвүр уруушкуну Хандагайты, Солчур, Дус-Даг сумулары чедир күсөткеннер.

Тарылгага хергелээр чөпсөк-херекселдерин септерин график буугаар кү-

сетпейн турар. Часкы тарылга белеткелдиниң оозалдан турар кол чылдагааны болза колхозтарны баштаар черлери, сумулар Советтери ол күрүңгө ужурудузаныг чугула ажилды большевикчи удуртпайн, эренгей ала-чайгаарлаашкында салганы-биле тайылбырлатынып турар.

Амгы сорулга болза, часкы тарылганың үрезинерин арыглаарын болгаш тарылганың бүгү чөпсөк-херекселдин дүргөт септен доозары, кышкы агротехниктиг хөмчөгелер—өдөкти, хулду тарылга шөлүңгө төгөри база бригадаларын амдыгааштан четчелеп тургузары болур.

С. ШАГЖЫ.

Үрезин арыглаашкынының темпизин дүргедедир

Таңды районда Ленин аттыг көдөө ажил-агый артели 1951 чылдың часкы тарылгазына белеткелди кошкак чорудуп турар.

Часкы тарылгага хергелээр үрезин уруушкунуң чүгө күсөткен аттыг боттук каан боордан аңгыда колхоз баштаар чери үрезин арыглаашкының-дөдө, бастырылган тарааларны бастырылганы-даа организациястаан, чөпсөк-херексел септелгезинге эгелеп кирбөз.

Андазыннар, илирлер, тараа чаштырар машиналар септетинер хамаан чок, хар адаанда хөвөөр чыткылап турар.

Үрезин фондузуңа үскен 30 гектар черини тараазы бастырылган. Ук тараа мал, кизи, куш доо болуп турарындан ол тарадан кизи алып дү-

жүт чок, харын саваң кылдыр хуулан. Тараа бастырылганын доозар дугайында айтырыгы колхоз баштаар чериниң хуралына болгаш колхозчуларын нинти хуралына хой удаа чугааладып, шийтир үндүрүп турган болза-даа, ол шийтирлер кандыг-даа күсөлдө чок-хөвөөр артып турар.

Часкы тарылгага эки белеткелди хандырар дугайында колхоз баштаар чери, колхозта партия, комсомол организациялары тодаргай хөмчөг албайн турар.

Колхоз часкы тарылгага үлгерилг белеткелди дарый хандырар кылдыр колхоз баштаар чери, партия, комсомол организациялары боттук хөмчөг алыры чугула.

М. ОЧУР-ООЛ.

Тарылгага белеткелди хонудадып турар

Сүт-Хөл районнуң колхозтарында часкы тарылга белеткелди багай чоруп турар.

Районнуң кайы-даа колхозтары андазын, илир септелгезинге барык-ла эгелеп кирбөз. Часкы тарылгага хергелетинер үрезинер база-ла четче арыглатынаан.

Ол ышкаш тарылга шөлдеринде эрги бугаларын септээр, чаа бугаларын немей казар дугайында колхозтар баштаар черлери болгаш районда сүт ажил-

агынының килдизи тодаргай хөмчөг албайн турар.

Мынчангаш, районнуң колхозтарының баштаар черлери, көдөө ажил-агый килдизи, сүт ажил-агынының килдизи, көдөө ажил-агынының чөпсөк-херекселдериниң септелгезин, үрезин арыглаашкынын, бугалар септелгезин доозарыңче бүгү күштү угландырып, часкы тарылгага бүгү таламы белеткелди хандырыа чогуур.

С. ШОНАЖЫК.

ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунуң кежигүннериниң составы

Алдын-Херел А. К.
Велев-Баир А. М.
Вельшов Н. А.
Воеводин Е. А.
Вяткин Г. А.
Волков В. И.
Гольцев Н. И.
Дятлова Л. В.
Злыдарев А. А.
Зыков Ф. П.
Игнатьева В. Г.
Киселев П. Т.
Кузнецов Н. А.
Курбанов В. В.
Курбатский Н. К.
Коробейников П. А.
Кузьмин Ф. М.
Ломанов А. И.
Лавринович К. Т.
Мошнин П. Ф.

Михайлов Г. С.
Мадыров-оол Н. Ч.
Ноздрачев П. И.
Насонов В. Е.
Новиков С. В.
Накмыл-оол О. Т.
Помомаренко Г. А.
Степанов Г. Н.
Смирнов Н. И.
Смирнов Н. П.
Сидоркин А. С.
Сычев П. В.
Серекней С. А.
Тока С. К.
Толгар-оол О. А.
Толпор К. Н.
Углев Д. Я.
Шульгин П. И.
Шилхостов В. М.

ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунуң кежигүннеринге кандидаттарның составы

Воронков Т. И.
Громов А. С.
Никонов В. А.

Чаадаев А. Т.
Работина З. М.

ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунуң ревизия комиссиязының составы

Балакин А. И.
Вереж Б. Н.
Мальцев А. Ф.

Томилина Е. П.
Юдин В. К.

Кызыл хоорайнын беш дугаар партия конференциясы

ВКП(б) хоорномунун секретари эш Степановтун илеткелинден

—Партиянын хоорай конференциясы эрткенден бээр чыл ажып турар деп эш Степанов чугаалаан. Ол үе болза, политиктиг, ажил-агыйлыг болгаш культурудуг ажыдыралдык бугу-ле адырларында чаа-чаа тилелгелерни совет улус большевиктер партиязынын, баштыгы болгаш башкы эш Сталинниг генерал-удуртулгазын ада-биле чедип алганын көргүзүп турар.

Совет Эвилелиниң бүгү улустары-биле нады Тыва автономнуг областың болгаш Кызыл хоорайнын ажилчы чоннары улуг чедипширини чедип алганар.

ВКП(б) Төп Комитетиниң болгаш партия обкомунуң удуртулгазы-биле хоорайнын партия конференциясы от-чөттүг үениң дургузунда улуттур болгаш транспорт бугурулгелериниң ажилчы чамдык экижидилгелерин, саяды саарылганын калбарышкынын болгаш капитал туудуна үндүрүп берген ашканын аныктыгы шынга келгенини чамдык чедипширини чедип алган.

Бир эвес партиянын хоорай IV конференциянын ажыдып турарынын хүнүндө хоорайда чүгө чыгыс бугурулгелери чыл планын күөсеткен турган болза, ам алгы заводду, даараньга комбинаты, тааза дээрбеси, тудуг трестини, электростанцияны, автотранспорт конторазы дээр ышкыш бугурулгелер бугурулгелерин үргүлүч долдур болгаш ажыра күөсүдип турарлар. Эрткен чылдар-биле деңизерге хоорайнын бугурулгези 1950 чылда 20,5 хуу продукцияны хойну берген; күш-ажылдын бугурулгези 13,4 хуу улгаткан. Стахановчуларын болгаш шалыпчыларын шүрөлөңи көздүдөн. Бугурулгелерде туруп ажалдан турар коммунистер бугурулгелер планнарын күөсүдери дээр демисалге мурнакчы ролды ойнап турарлар.

Улуттур бугурулгелериниң ортузунда даараньга комбинатынын коллективни өң-не улуг чедипшириниң болуп турар, ол комбинат чыл планын хуусаа бетинде, ноябрь 15-те күөсеткен болгаш пландан ажыра 1442 муң рубльдин продукциянын берген, күш-ажылдын бугурулгези 14 хуу бетинден, продукциянын бот-өртөн чингеткен.

Хоорайнын партия IV конференциязынын соонда алгы заводунуң коллективни эки ажалдан турар апарган. Заводтун партия конференциясы бугурулгениң ажилчынын шитинче ханы ирил турар апарган, администрация чериниң ажил-агый чорудулаарына контролду күөсүдирген, социалисттик чарышты улам-на калбарып турар апарган. Заводтун коллективни 1950 чылда күрүнө планын ажыра күөсеткен. Ында бугурулгениң бүгү ажилчынары социалисттик чарышка киришип турарлар. Социалисттик чарыштын авангардында коммунистер эштер Хүрепкен, Исаков, Газизов олар чоруп орарлар.

Ол партия конференциязынын ажилында четес чүве болза, бугурулгениң иштиги резерваларын кошкып ажырап турары, четтерде көсүк агитация чок, комсомол конференцияларында удуртулга чок болуп турарында.

Элэн хой улуттур бугурулгелериниң ажилында ам-даа улуг-улуг четестер бар болуп турар. 1950 чылдын планын хоорайнын улуттур чүгө 95,4 хуу күөсеткен. Туйубу заводду, аш-чөм комбинаты, сапог даараар мастерская, мыш заводду, типография, автотранспорт конторазынын мастерскаялары чыл планын күөсүтпөн болгаш дыка хой ашкы түндүк продукцияны чедир бербөөн. Үндүрүп турар продукцияларын бот-өртөө ам-даа дыка бедик, ылаңгы мыш заводунда продукциянын бот-өртөө 15 хуу беден. Ылаңгы туйубу заводунда, сапог даараар мастерскаяда, аш-чөм кылар комбинатта, мыш заводунда саарлыр хөреңгилерин саарылганын планы күөсеттинген.

Хоорайнын чамдык бугурулгелеринде күш-ажылдын саягыла-чуруму куду, техниктиг өөредилге чок, ажилчыларын болгаш албан хаагычтарын соксаал чок үнүп, кирер чоруун болдуруп турар.

Кымылдын автотранспорт конторазынын партия конференциязынын ажилында улуг четестер бар, бүгү ажилчынары социалисттик чарышка киришпери олар конференция чедип албаан. Ында үлүг норманы 200—300 хуу күөсүдип турар стахановчулар-биле чергелештир, 80 ажилчынары боттарынын оналгаларын күөсүдери турарлар. Кывар болгаш чаар материалдарын камнап алары дээр, автотары доту ажилчыларын дээр, чүм дамылганын бот-өртөн чингидери дээр демисал ол коллективте организастаан, Стахановчуларын мурнакчы дуржулгаларын байыдары-биле тургустан техниктиг совет ажалдашпай турар.

Ол бугурулгениң ажилында ышкыш четестер транспорттук өске-даа бугурулгелеринде база бар. Областың хергелечилер эвилелиниң автотранспорт конторазы дыка багай ажалдан турар.

«Тыва тудуг» трестиниң чыл планын күөсеткен болза-даа, тудугну куду шынарлыг чорудуп турар; 12 аал ишти чурттаар чаа бажынын, гостиницаның болгаш санитар-эпидемия станицынын мурнунда-ла чедир кылдыкылай артка чүгүдеринге чаа четестер база демешкен—№ 7 школаның тудуун кы-

лып турда, бажынын иштиги ханазы чуурлуп кээп дүшкен, оң иштиги кылдыгы багай болган. Тудуг трестиниң болгаш ында партия эге организастаан тудуг ажалдарынын шынарын бедидерин чедип албаан, чайгы сезонга белеткел дугайында саягыш човап турары багай. Партия организастаан тудуг ажилчынары-биле быжыг харылзаа чок. 13 коммунистерден чүгө 2 кижи бугурулгелерде шуут ажалдан турар. Үш чылдын дургузунда тудуг трестиниң ажилчынарындан чыгыс-даа кижи партияга хүлээп албаан.

Улуттур, транспорт болгаш тудуг бугурулгелериниң партия организастаан ажилында улуг четестериниң бар апарганын ужуру болза, партия хоорому, хооромунуң бюрону болгаш оң секретары эштер Степанов биле Воеводин олар партия-политиктиг ажил-биле ажил-агый ажалдарын диди, шын дүүштүрүп чорударын ам-даа чедип албааннар, партия эге организастаан ажилчынары организастаан талазы-биле быжыктыгыне шиттирлери өргилде чылбаан, ажил-агый болгаш совет органның ажилын холгаарлап солуг бээр таварылгалар ам-даа үргүлүлөп турар.

Аналчы чонун хергелелдериниң дугайында чогуур саягыш човашынын чок болуп турары база бир улуг четес болуп турар. Партия хоорому болза, кижилерге күөсүдип салып дугайын, ажилчы чонун материалдык болгаш культурулгелер хандырап дугайында саягыш човаары партия болгаш ажил-агый удуртукчуу бурзуунуң бир дугаар ээлчеге сорулганы болуп дээр дугайын үтүп турган болгаш ажилчынын албан хаагычтарын культурулгелер амыралын экижидерин ажил-агый, совет органның удуртукчуларында четес негеп турган.

Оон ынай эш Степанов областың мурнунда турар күрүнениң чугула сорулгалары—көшкүн араттары суржук амырдычалар шилдериниң сорулганын шиттирлериңе хоорайнын партия организастаан ажилчынын киржилгенин дугайын чугаалаан. Колхозтарга шептеп дузалар талазы-биле боттарынын сорулгаларын чүгө чамдык кол-лективтер (УМГБ, МВД, Күрүнө банкынын конторазы, даараньга комбинаты, областың партия школаны, автотранспорт конторазы болгаш сельхознаб черлери) күөсүдип шыдааннар. Областың кадкы камталал кылдып, тудуг трестини, мыш заводду, харылзаа эргелели, эдөө ажил-агый эргелели дээр чикеттиг организастаан боттарынын шептезэр хүлээлгелерин күөсүдип турарлар. Ынчанга, шепке алганымы: Кызылдың кодээ району тудуг талазы-биле областа эң-не хоюндагай болуп турары таварылга эвес.

Хергелел кооперациянын ажилында улуг четестерин илеткелчи база демешкен.

Оон ынай эш Степанов хоорай Советиниң күөсүмунуң болгаш оң кидистериниң ажилында улуг четестерин айткан. Хоорайнын улус өөредилгенин кылдып бодунуң сорулгаларына багай күөсүдип турар. Школаларда өөредилге кижизидилгели ажалдарын шынары ам-даа чымыс деңгелде. Орус дилдык болгаш литературанын башкылаашкынында улуг четестер бар. ССРП Конституциянын болгаш төөгү эртемдериниң башкылаашкынында формализм билдүрүп турар. Горону болгаш ВЛКСМ хоорай комитетиниң ажалда-ваанынын түңгелинде бирик билес болгаш бикити биле бир чорукту уутуукар ажил дыка багай туруп турар.

Кадкы камталалың талазы-биле кол четес чүве болза, профлактити медицина ажилын багай тургусканы болуп. Хоорайга арыш-шевернин корум-чурумун тургузары дээр ёзулут демисал чок. Медицина ажалдагычларынын талазында аарыг кижилерге каржы аакмы-чаның фактылары тургулаан.

Эмнелге черинде партия эге организастаан секретаринге тургаш, эш Давыдова эге организастаан ажилын шуут саярдылар турда партия хоорому оң-биле үр-үде өтөтүп турган. Партия организастаан чаа соңтуган секретари эш Сереккей медицина ажалдагычтарынын ортузунга политиктиг ажилды экижидерин ам-даа чедип албаан, ынаарга партконференциянын ажилына дузалар кылдыр тускай томуйлаткан парткабинет эргелекчи эш Ткачев эмнелге черинде политөөредилгени таарыштыр тургузарына дузалашпай турар.

Хоорайнын коммунал ажил-агыйнын турар турар байдалын шиттирлери экижидерин болгаш хоорайны чагайдыр талазы-биле ажалды дүргедерин хоорум-чуромдан болгаш эш Кузнецовтун хоорайнын IV партконференциясы негез. Ынчалза-даа, чунар бажынын, гостиницаны, паримакерсаяларын болгаш чуртталга ажил-агыйнын ажалдарында экижидилге болбай турарын V конференция демдегелен. Олар саяды багай бадалда турарлар. Чуртталга фондузунуң капитал септелгези багай организастаанга, ажилчыны күштерин таарыштыр тургусканында, тудуг участоктары материалдар-биле хандырап турарында корум-чуром беин чок болуп турар. Хоорайнын чуртталга эргелекчи аппаратында ажилчы чонун

хомудал негелделерин харысалга чок көөр чоруктар бар.

Хоорайнын коммунал бугурулгелериниң ажилынын дугайында айттыгы ВКП(б) хооромунуң бюронуна дыңнаан болгаш чунар бажына, гостиницага, паримакерсаяга, септелге конторазына, чуртталга эргелекчизи корум-чурумуну тургузарын эш Кузнецова дааскан. Ынчалза-даа ол шиттир күөсетинмей артка. Хоорайнын коммунал ажил-агыйнын обкомхоз (эргелекчизи эш Гущин) багай удуртуп турар.

Хоорай Советиниң күөсүмунуң мурнундагы состав болгаш оң даргазы эш Кузнецов калбак активне даянмаан, доттаал комиссиянын болгаш кудумчу комитеттерин хүн-бүрүнүң ажилчыне хандытпаан, оң ужурунда күөсүм салган сорулгаларын багай күөсүдип турган. Эш Кузнецов оң адресинге кылган шүгүмчүлөдүг саналдарын аарыгыг байдал-биле көөр болгаш партиянын хоорай комитетиниң айттышкынын багай күөсүдип турар, болдунган ышкындарынын эдеринче өй-шаанда хемчелер албайн турар.

Хоорум-чуромунуң партия организастаан кедерге четес ажалдан турар. Шүгүмчүлөдүг болгаш бот-шүгүмчүлөдүг калбартап турар. Хоорум-чуромунуң партия эге организастаан ажилчынын шитинче ханы кирбей турган ужурунда партия хоорому буруулуг.

Оон ынай илеткелчи хоорай прокуратуразынын болгаш улус судунуң ажилында улуг четестерин айткан.

Отчөттүг үениң дургузунда хоорайнын партия организастаан масса чоннары-биле боттарынын харылзааларын элэн быжыктыканар.

Анык коммунистер-биле ажалда чамдык чедипширини демдегелеш, ол талазы-биле дыка улуг четестер УМГБ, «Тыва алдын» трестин, облоно партия организастаанларында бар деп илеткелчи демдегелеш.

ВКП(б) хоорому партиянын иштиги организастаан болгаш политиктиг ажилчынын айттыгына хой күөсүдип салып, ВКП(б) хооромунуң үш плевнунарнына, хоорайнын партия активиниң үш хуралдарына болгаш партиянын хооромунуң бюронуң барык-ла хурал бүрүзүгө ол айттыгыны чугаалап келген. Партия эге организастаанлары секретарынын семинарын үргүлүч өттирп турган.

Чылдын дургузунда хооромунуң бюрону областың хергелекчилер илеткелчинде партия эге организастаан-биле хой ажалдан келген, ол организастаан 1950 чылдын эгезинде кедерге багай ажалдан турган. Партия организастаан секретаринге эш Сидоркинни соңгаан соонда илеткел эскерилге болган. Ажалды планын чорудуп, бюро хуралын болгаш партия хуралдарын үргүлүч чорудуп турар. Хуралга бүгү коммунистер шуут бедик идекпейн көргүзүп, партия даалгаларын турарлар. Коллективте лекцияларын, илеткелдерин болгаш, бедаларын чорудуп турар. Ынчалза-даа, партия организастаан бугурулгелериниң ажилында улуг четестер болуп турар. Колхозтарда, партия хооромуна, УМГБ-де партия организастаанлары хуралдарын үргүлүч болуп, идея теориялык бедик деңгелге өртүп турар. Ынчалза-даа элэн хой партконференциялар (облустук, хооромчотук, хоорум-чуромунуң, мыш заводунуң, облоно хуралдарын ковар чорудуп, колдуунда-ла партия хооромунуң сүмелэн айттыгыларын чугаалап турарлар.

Партия хоорому хүлээп ап турар шиттирлери күөсүдип хынаарына айттыгына улуг күөсүдип салып турар апарган. Күөсүдери контролдарынын чуруму-биле партиянын 17 эге организастаанларынын өтөттөрүн дымнаан.

Партия хоорому яны-бүрү хой хой доттаалдарын хүлээп ап турза-даа, ол доттаалдарын күөсүдип талазы-биле организастаан ажалдарын ам-даа кошкы чорудуп турар.

Оон соонда эш Степанов каадырларын шилдир болгаш кижизидер талазы-биле партия хоорому шыгыны алдагалдарын болдурган дээр дугайында фактыларын илердип чугаалаан. Ышкы заводтун директоруна эш Полещукту бадылаан турган, оон соонда арагалан болгаш хулуган чорук кылган дээр оңу ол албандан үндүрген. Чөм комбинатынын директоруна эш Гуровту бадылаан, а элэн үе эрткен соонда үргүлүч арагалар болгаш ажалды бууртчан дээр оңу ол ажалдан дүжүргөн. Хоорум-чуромга болгаш оң кидистеринге каадырлар шилдиринге шыгыны күөсүдип салбаан.

Соөлгү үениң дургузунда херезең активтериниң иштинден хой саныг каадырлар өзүп үнгөн болза-даа, херезе-

женнери удуртуп ажилче депшидеринге шиттирлери чогуур хемчелерин ВКП(б) хоорому албайн турган.

ВКП(б) хоорому болгаш партиянын чамдык эге организастаанлары комсомолга удуртулганы четес боттандырып турарлар. Хооромунуң бюрону комсомол организастаанларынын ажилынын дугайында шиттирлери хүлээп алгаш, оң күөсүдери контролон чорутпайн турар, партия хооромунуң кидистерин комсомол ажилынын иштиче кирбей ВЛКСМ хооромунга эвээш дузалаш турарлар.

Партиянын хоорому хоорайнын профэилдериниң организастаанлары кошкык удуртуп турган, оң ужурунда оларын дыка хой багай ажалдан турарлар, бодунуң ажилын чүгө билдиршиктер болгаш хомудалар чугаалап көөрү-биле кылдырап, коллективте керээлери күөсүдип дээр демисалды организастаан, ажилчынарынын культура амырдыалын экижидер дугайында саягыш салбайн, социалисттик чарыштын хандыгында турарлар. Профэилдериниң обкомнары (даргазы эштер Кудрин, Первов) месткомнарын четес удуртуп турар болгаш чер-черге оларын ажилына практиктик дузаны көргүспей турарлар.

ВКП(б) хооромунуң бюронуң, плевнунарнын, активтериниң ажилынын дугайында чугаалап турар, эш Степанов болза, партия организастаанларынын ажилына хооромунуң кижигурунун хой нуруузу, партия организастааның идеклин шыгыны эвес чоруп турган Амелинден өскелери, — эң ылаңгы эштер Кочетов, Николаев, Смирнов, Насонов, Шилохостов, Ломакин болгаш өскелер-даа шуут идекпейн кирбей келгенер. Партия хооромунуң аппаратынын ажилында саягыш чованы болгаш оперативтиг чорук чок, хооромунуң кидистерин бюорога айттыгыларын үргүлүч четестиг кылдыр белеткеп турганар, бюоруну шиттирлери партия эге организастаанларына дыка озадал барып турар.

Илеткелчи партия обкомунуң адресинге элэн шүгүмчүлөдүг саналдарын кылган. Чамдык айттыгыларын талазы-биле хооромунуң ажилын партия обкомунуң эдип турган болза-даа, отчөттүг үениң дургузунда нитизи-биле ВКП(б) хооромунуң өтөттүн чыгыс-даа дымнап көрбөөн. Партия обкомунуң секретары болгаш бюро кежигуруни хоорайнын бугурулгелеринге ковар барып турган болгаш ажилчынын, албан хаагычтарын хуралдарына политиктиг илеткелдерин эвээш кылдып турганар. Партия обкомунуң партия, профэилдер болгаш комсомол органнынын кидизи (эргелекчизи эш Иванов) четес дуза көргүзүп турган. Хооромга болгаш хоорайнын партия эге организастаанлары обкомунуң кидистер эргелекчилери эштер Ермоленко болгаш Любукин кошкык дузалаш турарлар.

Оон соонда эш Степанов шүгүмчүлөдүг болгаш бот-шүгүмчүлөдүг калбарынын талазы-биле ВКП(б) хооромунуң ажилынын дугайын чугаалаан. Көдээ ажил-агыйлыг областың эргелелиниң партия организастаанга өң тала, өгүлө тыртырап болгаш «чагай сеткилди байдал» туруп турганы хыналдага илерезон, удуртуп ажалдагычлар эштер Амелин биле Цевменко оларын

адресинге саягыдыгы шүгүмчүлөдүг кылдыга «чыда-биле» уткуп турганар, көдээ ажил-агый эргелелиниң чамдык ажалдагычлары, оң иштинде эргелелин начальнигиниң оракакчызы турган Мокрушин сулгар дуржок олут арга меге зылып турда ында партия организастаан өй-шаанда ажыдып шыдаваан. УМВД-ниң кидистериниң бирээзин партия организастаанга шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү кызып турганынын фактылары илерезон. Кидис эргелекчизи эш Вобровицкий болза, бир катап чидиг шүгүмчүлөдүг салал үндүрүп, чүве чугаалаан коммунист эш Угловтун бастып, дорамчылап турган. Ном саягынын эргелекчизи эш Ероцкий шүгүмчүлөдү, бот-шүгүмчүлөдү кызып, оңу шүгүмчүлөдү ажалдагычларын үндүрүп ийкеле, азы олар шыдашпай ажалдан боттары үнүп чоруп баар шак ындыг байдалды тургузуп турган, оң ужурунда партия хооромунуң бюрону эш Ероцкийни шыгыны доңгуткан.

Шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү калбак массаның ортузунга хөжүдериңиң кол четес ажилчынарынын болгаш албан хаагычтарын хуралдарын үргүлүч чорудары чугула. Ынчалза-даа, ол айттыгыга хоором эвээш күөсүдип салып турар, чамдык удуртукчулар бугу чондон келип шүгүмчүлөдү болгаш боттары чылдары дээр «ат-алдар» дээр орадалып турарлар. Чикээлээрге, хуралдарын ажал шыгында эрткер, а тудуг трестинге — плевну бээриниң хүнүндө хуралдар чорудуп турган.

Бистин «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарыныс шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү четес калбарып турарлар. Областың Советиниң эрткен бир дугаар сессиязында облуккомунуң чамдык кидистер эргелекчилери эштер Цевменко, Томилин, Гущин, Обхиз даргазы Арланмай, облуккомунуң удуртукчулары Чымы болгаш Гусев сулгар депутаттарын талазында чидиг шүгүмчүлөдү таварышканнар. Ындыг болза-даа, облуккомунуң удуртуп ажалдагычларынын болгаш оң кидистериниң адресинге болгаш шүгүмчүлөдү саналдар калбак хой нитиниң кулаана четпез. Сессиянын дугайында «Тувинская правда» биле «Шын» солуннарынын информацияларында ол шүгүмчүлөдүг саналдар дугайында чыгыс-даа сөс ыттаваан.

Отчөт илеткел пропаганда болгаш агитация айттыгынын элэн чырыткан. Бо өөредилге чылында хоорайнын бүгү коммунистер, интеллигенция болгаш комсомолчу-аияктыгынын элэн хой кезээ политөөредилге хаара тыргыган, болгумнерин болгаш политикталаарын саны көздүдөн. Марксизм-ленинизмниң кежээни университетинде 188 кижи, хоорайнын партия школанында 156 кижи өөренип турар. Хой-хой коммунистер марксизм-ленинчи теорияны бот-кичээл-биле өөренип турарлар.

Хооромунуң болгаш партия эге организастаанларынын ажилында улуг четестер болза, хой-хой болгумнерин болгаш политшколаларын четес ажилы, партиянын төөгүзүн болгаш теориянын бот кичээл-биле өөренип турарлар, четес дузалаш турары болуп. Харылзаа конторазынын, эмнелге чериниң, көдээ ажил-агый эргелелиниң,

горпонуң партия организастаанларында болгумнериниң кичээлдер үстүп турар, дыңнагычларын кичээлге кээп турары болгаш идекпейн куду, пропагандистер эштер Чаадаев, Дремина, Житов, Шидановский олар материалдарын ханы теоретиктиг анализ чокка, кыры-биле талыбырлап турарлар. Хоорайнын партия школанында кичээлдер куду деңгелде өртүп турар (башкылар эштер Воеводин, Черемухин). Политиктиг бот өөредилгениң чоруп турарын четес контролдап турарынын түңгелинде коммунистерин чамдызы кичээлдерге орайтап кирген болгаш чамдыктары үр үениң дургузунда боттарынын билини бедитпейн турарлар.

Партия чырыдышкынында четестер болза, ВКП(б) хооромунуң бюрону партия ажилынын бо участогун кошкык удуртуп, партия чырыдышкынын четкелеринде бүгү эвөөлөрүн ажилы экижидеринге чогуур кымыак чүткүлдү болгаш идекчилер болуп чоруту эки тургусканынын түңгел болуп.

Партия пропаганданын чугула участогу лекция ажилы болуп, ол ажал калбарган болгаш лекцияларын шынары беден. Ынчалза-даа, чамдык лекцияларын шынары куду ылыдыр номчуп турар болгаш хоорайнын, областың практиктик сорулгалары-биле сула холбаштырып турар, чамдык лекторлар лекцияларына (эштер Королев, Беляев) каржы ышкыдыгыларын болдурганнар.

Эш Степанов агитация массалык ажалдарын экижээ дугайын херезилеп турар чамдык чикеттерин көргүлөш, бо талазында нити бар четестериниң дугайын чугаалаан. Тудуг трестиниң, эмнелгениң, электростанциянын, мыш заводунуң, харылзаа конторазынын, национал театрын партия организастаанлары соңкучуларын ортузунга агитаторларын хүн-бүрү ажилын оларын чурттап турар чериниң аягы-биле хандырап шыдаваан. Чамдык агитаторлар (автотранспорт, физкомбинатта) политик массалык ажалды ам-даа төвү болбайн турарлар. Партия организастаанлары соңкучуларын лызы-бүрү боткүтери-биле ажалды оңа байдалдарын барымдаалапайн турар болгаш тыва дылга чекидилерин ковар чорудуп турарлар.

Ажалчы чонун коммунист кижизидилгенин херезон бүгү хемчелер-биле экижидеринге хоорайда бар турар культура албан черлерин бүрүң-биле ажыглапайн турар, бойдус пропаганда чорутпайн турар, шапкычларын дуржок чоруп өй-шаанда эвес чаза шаап турар. Клубтар болгаш кымыа-булдунар багай ажалдап турарлар.

Интеллигенциянын ортузунда ниял-идилге ажилын экижидер талазы-биле хоорайнын партия организастаанынын мурнунда ам-даа хой ажалдан бар. Интеллигенциянын ортузунда ажал четес чорутуп, интеллигенциянын хемчелдерин барымдаалапайн, нити хевирлиг хемчелер чорудуп турар.

Илеткелдин түңгелде кезээ политиктиг серемчилди бедидериниң, каадырларын марксизм-ленинчи кижизидилгезин күөсүдиргенин, массалык партия организастаанларынын харылзаанын быжыдырынын сорулгаларын чырыткан.

Эш Степановтун илеткелиниң талазы-биле саналдар

Эш Степановтун илеткелиниң илеткелиниң соонда саналдар калбарган. Конференциянын делегаттары партия хооромунуң ажил-чорудулазын оң секретарынын, кидистериниң болдурган четестерин шыгыны шүгүмчүлөдү болгаш партиянын организастаанга массалык политиктиг ажилын көдүрерине моондак болуп турган чылдагаанарын илереткенер.

Эш ФЕДУЛОВТУҢ САНАЛЫН

Каадырларын шын шилдир алыр болгаш оларын кижизидилгезиниң дугайында хүн-бүрү саягыш човаары ажил-агый, политиктиг сорулгаларын чедипшириниң шиттирлериңиң бир чугула чүгө болуп — деп электро-станциянын директору эш Федулов чугаалаан. Ынчалза-даа партиянын хоорай комитетин каадырлар-биле ажалды багай чоруткан, оларын өөренип көрбөй, өстүрбөй, кижизитпейн турган. Ол-ла четестерин партиянын эге организастаанлары база болдуруп турганнар. Техниктиг өөредилгени ап көрөзүндөр. Хоорайнын бугурулгелериниң хой нуруузда техниктиг өөредилгени багай тургусканы, бугурулгелериниң административтары-даа, партия организастаанлары-даа бо айттыгыны херекке шыгыны ап көрбөй турган деп чүве чыжыт эвес. Шак ындыг байдал-биле партия хоорому эптешкел келген.

«Тыва тудуг» трестиниң ажилын шүгүмчүлөдү турарынын бистин электростанциянын чаа бажынын ийн чылдык мурнунда туткан болза-да, ол бажы ам чыскаалдан үчүп өгөлөп турар. Тудуг трестиниң удуртукчуу тудушкына күрүнөдөн үндүрүп берген ашкы-мөңгүнүн чарыгаларын болгаш ханыскалганын чүткээр ужурулуг.

Эш НАЛИМОВТУҢ САНАЛЫН

Илеткелчи чедипшириниң дугайын хой чугаалаан болза-даа, четестериниң дугайын эвээш чугаалаан, оларын

чылдагаанарын илеретпез болгаш партия чырыдышкынын экижидериниң чамдык хемчелер алыр дээр дугайында барык-ла чүве чугаалавады — деп «Тыва алдын» трестиниң даргазынын оракакчызы эш Налимов чугаалаан.

Мен бодунуң идея-политиктиг деңгелде марксизм-ленинизмниң кежээни университетинде бедидип турар мен. Мээң аңа өөренип алган билиглерим ажал талазы-биле меңээ улуг дуза берип турар. Ынчалза-даа бир эвес хооромунуң пропаганда болгаш агитация кидистерин эргелекчи база университетте директору эш Гольцев университетте өөредилге ажилын организастаанга ёзулуг саягыш човаан болза, түңгел моон-даа эки болуп турган ийик. Чикээлээрге, бир дугаар курста ССРП төөгүзүнү башкыларын үргүлүч солугузуруп. Бо эртемниң талазы-биле башкылаашкы идея талазы-биле куду деңгелде болуп турар. ССРП төөгүзүнү башкылаашкынын партиянын дээди школанын программазы-биле чорудар болза, дыңнагычлар ам ханар турда, лекцияларын чүгө ортумак школанын хемчээ-биле чорудуп турар. Өөредилгеге таарымчалыг байдалдарын тургузар дугайында эш Гольцев база-ла саягыш човаваан. Ылаңгы, чырытып багай болганы-биле кичээлдериниң шынары кудулап турар, ынаарга эш Гольцев аңа күөсүдип салбайн турар.

Эш КУРЧЕНКОНУҢ САНАЛЫН

Партиянын хоорай комитетин элэн чедипширини чедип алган болза-даа, оң ажилында четестер ам-даа хой бар—деп облоно-да партия организастаанынын секретари эш Курченко чугаалаан. — Партия хоорому эге организастаанлары биле бодунуң харылзааны сула быжыгылап турган, олар практиктик дузалашчыларын эвээш күөсүдүп келген.

Хооромдан кээп турар партия хуралдарынын протоколдарын болгаш

пирлерин өй-шаанда өөренип көөрү партия эге организастаанларынын ажилын экижидериниң чугула чүгө болуп. Бир эвес партия документациянын өй-шаанда хынал, анализдеп турган болза, партия организастаанларынын секретари бүрүзү ажалда бодунуң ышкыдыгыларын болгаш чыгыларын көргөш, оларын чаладырыне дүрген хемчелер алыр турган ийик. Ындыг турбаза, партия хооромунуң эш Киселев баштаан партия, профсоюз болгаш комсомол организастаанларынын кидизин ажалдык бо участогунда дыка четес саягы салып турган. Эрткен чылын бистин партия организастааны бот-шити партиянын кандидатына хүлээп алган. Оон бээр каш айлар эрткен, ыналза-даа боттарыныстың шиттирлериңиң салымнын дугайын амдыга чедир билбес бес. Бо дугайында мен эш Киселева болгаш кидистин инструктору эш Игнатовага барган мен, дүргедир деп олар асаан болза-даа ол асаашкынын күөсүдүрбөөн.

Хоорум-чуром хоорайда тудугнуң контролон боттандыр хүлээлгелиг. Ынчалза-даа, ол сорулганы кошкык боттадырып турар, оң ужурунда хоорайнын кидизинде тудуглар кандыг-даа план чок чоруп турар. Коммунал ажилынын үлгерлиг, корум-чурумунуң ап турар дугайында горкомхоз саягы салбайн турар. Хоорай чонунуң чамдык негелделери үр үде харыс чок болуп турар.

Түңгелде эш Курченко болза, нитиниң корум-чурумунуң үрегдекчилерин милиция органнын тоомча чок өөп өртүп турар чүдүлдер ковар эвес — деп демдегелеш.

Эш ГРИЦЕНКОНУҢ САНАЛЫН

— Соөлгү үеде пар

Кызыл хоорайның беш дугаар партия конференциясы

Эш Степановтуң илеткелиниң талазы-биле саналдар

(Төңтүзү. Эгези 2 дугаар арманда).

«Тываның аныктары» солунуң редакциясының партия организациязының секретари эш Гриценко чугаалаан. — Оң ачы түңнелери ам безин көстүп турар-дыр. Ынчалза-да, партия хооромунуң ажилының практикасында дуурутуп четпестер ам-даа чакталымаан. Бир катап «Шын» солунда партия ажилының дугайын хоором бодунуң бюрозунга дыңнаар деп шийтирилген. Чогуур материалдарны белеткээр-биле элден каш эштерни, оң иштиде мени база томуйлаан. Ынчалза-да, партияның ол даалгазын күтсеп-пей барган мей, чүге дээрге, мээң кыргызалгом чокка хыналдан кылып каапкан — деп хооромдан мээң дыңнаткан. Шаң ыңдыг практика шын эвес деп чүве тодаргай, чүге дээрге, мени коммунист кишини кижиздеринге болгаш айтыргы ханы белеткээринге ол чөп дуза болуп шыдааан. Бистиң редакцияда партия организациязының ажилының дугайында отчөтү партия хооромунуң бюрозунга дыңнаар апарган үеде ол таварылга база катаптан, хооромнуң инструктору эш Игнатова парторганизацияда ажилдык байдалын даала-биле танышаш, керектиң шыныг боттун билбөөн төлөөде, шийтирилген төлөвиленин сөөлүнде катап кылар кылдыр дыка четпестерди белеткен.

Партияның хоорому болгаш оң секретарьлары партия эге организациязы-биле харылааны багай тудуп, коммунисттер ажил-ишти болгаш политиктиң шынарын өөренип көрбей турарлар, хоором партия организациязына кайы-бир оналганы бергеш, ол оң күсседин шыдаар бис, кандыгы дээрзин билбей турары таварылга эвес.

Эш ПИГУЛЕВСКАЯНЫҢ САНАЛЫН

Эш Степанов бодунуң отчөтүг илеткелинге прокуратура болгаш улус судтарының органдарының ажилын шүгүмчүлдү — деп область прокуратура дузалакчызы эш Пигулевская чугаалаан. — Ол шын-на, ынчалза-да бо талазы-биле хоором база бурутул. Бир эвес ол организациязының ажилы-нче хоором ханы кирип турган болза, четпестери оон-да хойну илеретип болуп болгаш оларны дүрген чайлаар аргалы-даа турган.

Улус шийтекичтери ажил чүжүрүвүң фактыларын, бюрократизмин, шийтирилери шын эвес үндүрер болгаш өске-даа чүдүлдери болдуруп турганнар. Судтуң болгаш адвокаттарның чамдык ажилдыктары, чижээ эш Пашковская тускай хойлу дүрүм эртем чок хирезинде кайда-да өөреним, бодунуң идея-политиктиң деңгелин бедитпей турар. Ындыг төлөөдө, олар бодунуң ажилына шыңгыны шыкындырыларын кылып турарлар. Бо бүгүң дугайы партия эге организациязында-да, партияның хооромунга-даа билдинип турда, кандыг-даа хемчег албаан.

Партияның область комитетин чугаалаары база-ла эргежок чүгула. Күш-ажалдык сагыла-чүрүмүң дугайында хойлуң күссединиң хыналдызын чорудуп тургаш, бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде шыңгыны хажыдышкыны илереткен бис. Ол дугайын партия обкомунга илеткеп киргенден бээр элден өз эртен болза-да, түңнелдер мынчага чок.

Областың херекчилер нитилелиниң эвилелиниң партия организациязының эки талазын илеткелчи тодаргай чугаалаан. Партияның ишти ажилы ында элден экижээк дээринге мен чүтүлүр мен. Ынчалза-даа политик-массалык ажил ам-даа куду деңгелде турар. ОблХНЭ-ниң системасында оорлар, самчыгаар болгаш совет сачыгың принциптерин үрээр чүдүрер амдыга чедир узуткатымаан. Оң-биле демисел дыка кошкак. ОблХНЭ-ниң удуртучулары чамдыкта керек үүлгедикчилерин камгалаарың орунга кирип турарлар. ОблХНЭ-ден улус самчыгал кылган ийи кижиниң херези суд органдарына чоокта чаа көргөн. Хойлу эзугаар оларны шыңгызы-биле мезгилдерин дузалакчының улуу, ОблХНЭ-ниң даргазы эш Арманай оларны мактаан характеристиканы бижип берген болгаш керек үүлгедикчилерин кеземчеден камгалаарың тодаргай күзелин илереткен.

Эш КИСЕЛЕТУҢ САНАЛЫН

Хооромнуң партия, комсомол болгаш профсоюз организациязының кидизиниң эргелекчиси эш Киселёв хооромнуң ажилында чамдык четпестерниң дугайын чугаалаан.

— Биске бюро хурдалары эртеринге хой ажил шактары үнүп турган. Бер-угда 8—10 айтырларын чугаалап турган ужурунда бюро хой-хой шактарда улаштыр хуралдар таварылгалар тургулаан. Ол чорук хуралдарны чалгаарынчы, шыланчы болдуруп турган болгаш ол, бо айтырмын шын шийтирилээр арганы бербей турган. Оң аңгыда, хой саныг шийтирилээр хүлээп алгаш, хоором партия эге организациязының ажилын чак чок болдуруп, оларның инициативанын кудуладып турган.

Каадырларын шийип аларда, партияның хоором шыңгыны шыкындырылар болдурган. Кайы-бир улус ажилче коммунисттерни деп апарың оларның ажил-ишти болгаш политиктиң шынарын өөренип көрбей турарлар, хоором партия организациязына кайы-бир оналганы бергеш, ол оң күсседин шыдаар бис, кандыгы дээрзин билбей турары таварылга эвес.

шынаны хынавай депшиди турган. Чижээлээрге, ыяш заводунга болгаш аш-чөм комбинатында удуртуп ажилга бүдүрүлгени баштап шыдаас кижилер турган болгаш олар адал сөөлүнде партияга удур аажы-чагы-биле массаларын мурунга ат-алдарын шыкынганнар.

Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди кызып турганының фактыларын эш Киселёв демделген. Оң чижээ кылдыр МВД эргелединиң партия организациязын көргүскен. Ында байдалды удуртуп эштерниң четпестерин анаа коммунисттер шүгүмчүлел шыдаас кылдыр, албан дужаал талазы-биле чүгле бодундан биче кижилерни шүгүмчүлел болуп кылдыр тургускан.

Эш ЧАДАМБАНЫҢ САНАЛЫН

Дыңдың, литератураның болгаш тоөгүнүң эртем-шиңчилел институтунуң директору эш Чадамба РСФСР-иң Дээди Советинге сонгулдаларның белеткелчиңиң айтырларының конференцияның делегаттарының кичээниңиң угландырган.

— Хой-хой четпестери ам-даа чакталмаан бис — деп ол чугаалаан. — Хоорайда агитация-массалык ажил ам-даа эзулук калбарбаан, сондукчуларын даңзының хыналдызы ам-даа доозулбаан. Партия эге организациязы оң-биле эртеңип, сонгулдалар белеткелинге удуртулганы күштедирбей турар. Чижээлээрге, № 9 сонгулда участоунда комиссия багай ажилда турар. Мында амдыга чедир дежурный безин тургусу-на.

Чамдык удуртукчу коммунисттер агитация-массалык ажилдардан чайлап турарлар, а партия организациязы ажилдык бо чүгула участоунда партияны эвес чорукту оларга айтыпайн турарлар. Партия хооромунуң бюро кезигүвү эш Кузнецов бодунуң практиктиң ажилында четпестери эдер деп азыаш, ооун ол күссеппей турар — деп эш Чадамба шүгүмчүлөөн.

Конференцияның делегаттары эштер Даваа, Кызыл-оол, Кочетов болгаш өскелер-даа сачыг организациязының ажилында четпестерин дугайын, партияның хоорай комитети сачыгы болгаш иштинги чөмөлгезиниң экижидеринге шоолук кичээниң салбаанын, ажилчы чоңуң шүгүмчүлелди саналдарының талазы-биле хемчеглер алырлык сачыг четкилериниң партия эге организациязының угландырып турганын чугаалааннар. Оң түңнелди бир дугаар чергени чүгула барааннар-бы-биле ажилчы чоңу хандырынга үзүктелешкиниң хоорайга тургулаан.

Делегаттар эштер Зыков, Кольцов, Кочетов, Сидоркин, горпо баштаар чириниң даргазы эш Игитов олар чурт үлөтүрүң бүдүрүлгелериниң бүдүрүп турар продукцияны шынарын куду болуп турарының дугайын чугаалааннар.

Делегаттар эштер Елькина, Углев болгаш өскелер-даа партияның хооромунуң болгаш эге организациязының комсомолга удуртулгасында четпестери илереткенер, аныктарың ортузунда политиктиң чырыдышының четпезин айтырканнар.

Делегат эш Макаренко чөлаачыларның күш-ажалының байдалын экижидериниң эргежок чугулазынче конференцияның делегаттарының кичээниңиң угландырган.

Большевикчи серемчилелди бедидериниң эргежок чугулазының дугайын эш Түшүр чугаалаан. Ол мындыг чижекти көргүскен: область эмнелгезиниң партия организациязының секретари турган Давыдованың харымсалга чок болганы-биле бүтпес аңгының идегеттери партия документлеринге чоокшулаар чорукту болдурган.

Партияның Тыва обкомунга бир дугаар секретари эш Тока конференцияга санал берип чүве чугаалаан.

Эш ТОКАНЫҢ САНАЛЫН

— Хоорайның партия организациязы отчөтүг үениң дүргүзүндө сан талазы-биле өскөн болгаш организас талазы-биле быжыкан, партия кезигүвү эвес массалар-биле бодунуң харылаазыны тургузушкунуңа көскү чедикшилерни чедип алган. Ынчалза-даа Кызыл хоорайның элден чыдаас кижилер турган болгаш олар адал сөөлүнде партияга удур аажы-чагы-биле массаларын мурунга ат-алдарын шыкынганнар чедип алган. Ынчалза-даа Кызыл хоорайның элден чыдаас кижилер турган болгаш олар адал сөөлүнде партияга удур аажы-чагы-биле массаларын мурунга ат-алдарын шыкынганнар чедип алган.

ВКП(б)-ниң Кызыл хоорай комитетиниң 1 дугаар пленуму

1951 чылдың январь 30-де ВКП(б)-ниң Кызыл хооромунуң 1 дугаар пленуму болган. Пленумга организастыг айтырларын чугаалашкак, ВКП(б) хооромунуң бюрозунуң кезигүвүнеринге эштер Г. Н. Степанов, А. И. Ломаев, Н. И. Гольцев, Н. А. Кузнецов, Ф. М. Кузьмин, И. П. Смирнов, О. А. Толгар-оол, В. В. Куренёв, Н. И. Смирнов оларны чактыс үн-биле сонгаан. ВКП(б) хооромунуң бюрозунуң кезигүвүнериниң кандидаттарына эштер П. Т. Киселёв, П. Ф. Моношин оларны сонгаан.

ВКП(б) хоорай комитетиниң бир дугаар секретаринге эш Г. Н. Степановту, секретарьларын эштер А. И. Ломаевти, Н. И. Гольцевти сонгаан. Оң-биле зады пленум ВКП(б) хооромунуң пропаганда болгаш агитация илдинизин эргелекчизинге эш Ф. М. Кузьминни, ВКП(б) хооромунуң партия, профсоюз, комсомол организациязының илдинизин эргелекчизинге эш П. Т. Киселёвту бадылаан.

биле быжыкан, партия кезигүвү эвес массалар-биле бодунуң харылаазыны тургузушкунуңа көскү чедикшилерни чедип алган. Ынчалза-даа Кызыл хоорайның элден чыдаас кижилер турган болгаш олар адал сөөлүнде партияга удур аажы-чагы-биле массаларын мурунга ат-алдарын шыкынганнар чедип алган. Ындыг төлөөдө, олар эркен чылын бүдүрүлгө планчарын күсседирин үскенер болгаш продукцияның элден хой саныг чуртка чедир бербөөннер. Сачыг болгаш эмнелге четкилери, улус өөредилгезиниң органдары база-ла багай ажилдааннар.

Ол четпестер болза, массаларның иштинге политик-массалык ажилды кошкак тургусканы-биле, оларның мурунда туруп турар сорулгаларын шийтирилээр дээш демисел партияның эге болгаш хоорай организациязының мобилизацик ролу чок турганы-биле болган. РСФСР-ниң Дээди Советинге сонгулдаларың белеткелинде четпестер бо дугайын чугаалап турар-дыр. Бир дугаар, беш дугаар болгаш өскө-даа сонгулда участоктарында агитациондук сорукчулар-биле амдыга чедир ажилдап эгелевөөннер. Ол агитациондук ажилдагырган партия организациязы бүгү-ле белеткел ажилы сонгулда кампанияны сөөлү хүннеринче соңгарлаптыр турарлар. Ол чорук чүге болуп турары дээр-ле олар кампания хевирлиг ажилдап чакчыканнар, агитация-массалык ажилды чорудары сезоннуң херээс болуп деп санал турарлар.

Эш Степанов бодунуң отчөтүг илеткелинге четпестери туюлгана чедир илеретер, оларны анализээр болгаш партияның организастыг болгаш политиктиң ажилын экижидеринге практиктиң түңнелдерин кылар ужурулук тургаш, колдуунда чедикшилерниң болгаш чөдүп алган чүдүлдери дугайын хой чугаалаары-биле кызыгаарлатынган, ыччангаш, керек кырында четпестер-биле эртеңкиниң оруунга турупкан. Партияның хоорай комитети иштинги резерваларны эзулук мобилизациязыга, бергелерин ажил тилээринге болгаш үлгерлиг ажилды чедип алырлык чуртка болгаш ажил-агай удуртучуларын өөртпейн турган. Партияның хоорому мурунчык бүдүрүлгелерге бедиткен оналгалар бээр болгаш хожу-дангай бүдүрүлгелерге кудулаткан оналгалар бээр — мындыг практика кылып турган. Ол чорук хожу-дангай бүдүрүлгелерниң удуртучуларына азырадыкчы хөөн-бодалды тургузуп турган болгаш оларның харымсалгазын кудуладып турган.

Партияның область комитети бүгү удуртулганы хооромга дааскак, оң ажилын эвээш контролдап турган болгаш хоорайның партия организациязының, хооромунуң бюрозунуң ажилында частырылганы чайлаары дээш оң харымсалгалык болурун четпес негет турган. Партия хооромунуң секретари эш Степанов оң адресинге болгаш шүгүмчүлелдерин большевикчи эвес арымдыг байдал-биле билип, партияның хооромунуң бюро кезигүвүнериниң шүгүмчүлелди саналдарын кичээниң эвес көрүп, ыччангаш, шында шүгүмчүлелди кызып-кызыгаарлаарының оруунга турупкан.

Түңнелди эш Тока болза, партия хооромунуң чаа сонгутурган составы аңгыда демделгелерин четпестери болгаш частырылганы эдил шыдаар болгаш партияның Топ Комитетиниң салган сорулгаларын шийтирилээринче хоорайның партия организациязының коммунисттер большевикчи эзу-биле мобилизациал шыдаар деп идегелени илереткен.

Эш Степанов сөс ап, допчу харым чүве чугаалааш, делегаттарың айтырларың харылаан болгаш хооромнуң база оң бодунуң адресинге болгаш шүгүмчүлелдерин хүлээген. Ынчалза-даа, эш Степанов бодунуң практиктиң ажилында четпестерин дугайында чөпчү шүгүмчүлелдерге удурларың орадакып, бот-шүгүмчүлелчи эвес болган.

Угландырып турганын эш Степанов билдинген. Эш Степанов партия конференцияны бодунуң шыкындыргылыг чугааны буруу шапкан болгаш конференциядан аңаа айткан четпестери моон сонгаар бодунуң практиктиң ажилында болдурбазын партияның Кызыл хоорай комитетиниң чаа сонгуткан составына бүзүрткен.

Бистиң чуртувустуң чечектелишкининиң программасы

1946 чылдың февраль 9-та Совет Эвилелиниң улусунуң улуг баштыңчы эш Сталин Москва хоорайның Сталинский сонгулда округунуң сонгучуларының сонгулда муруну чарымда чуралына бодунуң төөгүлүг чугаазын чугаалааныдан бээр беш чыл болган.

Эш Сталинның чугаазы марксизм-ленинизмниң теориясына чаа эртенелди салышкын болган. Партияның болгаш улустуң башкызы бистиң дайыннарымыз тилээз тилелгелери-ниң үндезини илереткен, чуртуң дайын сөөлүндеги перспективаларын көргүскен, бистиң улус ажил-агайы-мыстың, культуравыстың, улустуң чагай амдыралының хожугу оруун айткан. Бистиң чуртувустуң немец дайын эжелелерин тилээз тилелгелериниң күчүзүн совет кижилер чоңуг тодазы-биле көргөннер.

Ада-чуртуң Улуг дайынының кол түңнели болза, гитлерлер Германияны бурун-биле чыла шапканы болур. Ол болза, кончуг чугула түңнел. Бистиң ол тилелгелер чүгүн-даа мурунда советтик нитилел тургузуу тилээзи ол деп эш Сталин өөрткен. Чүге дээрге, бүдүрүчү күштер-биле бүдүрүлгө харылаазының чактыс эвинде болур. Советтик нитилел тургузууң бүдүрүлгө харылаазының үндезин бүдүрүлгөң чеспек херексели нитини, социалисттик өңү болурунда. Социалисттик бүдүрүлгени харылаазы дээрге «дарлау-дан хосталган ажилдакчыларның эш-хуунуң кады ажилдакчыларының болгаш социалисттик эзу-биле бот-боттарына дузалакчыларының харылаазы болур» деп эш Сталин өөрдип турар.

Бүдүрүлгө чеспезинге өңү-хуунуң херексели чок болган, оң-биле харылаашкак бот-бодунга удурларың чак харылаашкак чок болган ужурунда күш-ажалың чаа харылаашкак тургустунган. Ол болза, бүдүрүчү күштериниң хожугүлдезинге күчүлү фактор болур болгаш оң кол чүлү кижилер боттары болур.

Социалисттик нитилелдиң политиктиң үндезин Советтер болур. Нитилелдиң өске политиктиң организациязындан Советтерниң артык күштүгү болза, Советтерни дамчытыр күрүнө башталганы буржуазия чокка, харын-даа буржуазияга удур боттандырып турарында болур.

Советтик нитилел тургузууңуң күжү болгаш чыла шаптырбас күчү болза, оң улус-биле харылаазында, социалисттик тургузушкунга, күрүнени башкарынга чоңуң хой азы хевир-биле киржилгезинде болур. Эш Сталинның айтып турары болза: «Советтер пролетариаттың эң-не... массалык организациязы болур, чүге дээрге олар, чүлү олар бүгү ажилчыларны шүлүзүң хаара тудуп турар» (Ленинизмниң айтырлары, арын 32).

Ынчалза-даа, Советтер чүлү ажилчыларны катыштырып, хаара тудуп турар эвес, харын олар мурунда дарлап чораш ажилчы чоңарын катыштырып турар. Ол чорук ажилчыны аңгыга, оң мурунчык отряды — большевиктер партиязына бүгү ажилчы чоңу эң-не доозуу-биле удуртуп арганы берип турар. Мурунда дарлаптыр, политиктиң амдыралга киришпейн чораш ажилчы чоңу советтик нитилел тургузуу социалисттик нитилелдиң идегеллик тургузукчулары ылган. Оң ужурунда советтик нитилел тургузуу эң-не амдыралчы, туруштук болганы ол.

Ийде, советтик күрүнө тургузууңуң тилелгези болган деп эш Сталин айткан. Хой националдыг совет күрүнө тургузуу бүгү шыгалдалары ажил эртинешкен, эң-не амдыралчы күрүнө тургузуу болур деп чүвени көргүскен. Хой националдыг совет күрүнө ССРЭ-ниң улустарының дең эргелинне, эки таразы-биле катышканын үндезиленип тургустунган. Россия тилээз социалисттик революция улустарың чүлү политик талазы-биле дең эргезин эвес, харын эконо болгаш культура талазы-биле дең чоруну чарлап, боттандырып арганы берген.

Большевик партия, совет чазак мурунда хожу-дангай улустарың эконо-номиказын, культуразын хожугдер ажилды план эзугаар чоруткан. Сталинчы беш чылдарың түңнелинде мурунда хожу-дангай чораш кыдыг черлер ам улуг индустриалдык республикалар апарган. Ол республикаларын шүлүзүңда дыка хой саныг фабрикалар, заводдар тургустунган болгаш ол бүдүрүлгелерин шимчедип чорудар чогуур саныг каадырларын белеткен, национал интеллигенция кончуг дүрген өскөн. Эвилелдешкен республикаларның национал культуразының болгаш ажил-агайының канчаар-даа аажок улуг хожугүлдези бүгүдүзүгө билдинтир. Национал республикаларның калбак масса чоңу күрүнө башкарылганына, коммунизм тудуушкунуңа хаара туткан. Ол бүгү чүдүлдери большевик партия национал айттырмын шын шийтирилээниңден чедип алган.

Уште, Кызыл Армияның — советтик Чеспектик Күштериниң тилелгези болганын эш Сталин айткан. Кызыл Армия дайынынын чыла шапкан. Бистиң шериныс болза, бо үениң мурунчык чеспез-биле чеспезленген, дуржулгалык командьялар составыг, мораль-дайыңчы бедик шынарлыг бир дугаар чергени армиязы болур.

Совет улустуң төөгүлүг тилелгелери чуртуг индустриализацианың, көдө ажил-агайың коллективизацианың түңнелинде чедип алдынган. Улетуруң бүдүрүлгези, көдө ажил-агайың дүрген өздүдө чуртун анаала бир хожугүлдези эвес, харын оң дуза-бы-биле бистиң Төрөөн чуртувус хожу-дангай чурттан мурунчык, аграрлыг чурттан индустриалдыг чурт болуп хуула берген калымын болур деп эш Сталин айткан.

Делегейиң ийи дугаар дайының чылдаганын болгаш характер байдалын тодарташкак, советтик нитилелдиң болгаш күрүнө тургузууңуң, ССРЭ-ниң Чеспектик Күштериниң ужу-дугузын илереткен, эш Сталин коммунизм тудушкунуңуң улуг программасын баш бурунгаар айткан. Ажил-агайың политиктиң чооку кол сорулгазы болза, немелтерин эжелелгени турган районнарың ажил-агайың катап тургузар, оң сонда улустуңуң болгаш көдө ажил-агайың дайын мурундагы деңгелин ажары турган.

Элөөн үр үениң иштиде планын төлөвилештир, бүгү улус ажил-агайың күчүлүг чаа көдүрүлүшкүңуң чугулазын эш Сталин айткан. Ол бистиң Төрөөн чуртувусу кандыга-да таварылгалардан магадылар, оң эконо болгаш шериг талазы-биле чүтүзүн улам-на бедидер, улус массаларың культуразының, чагай амдыралың чаа бедик көдүрүлүшкүңуң хандырган.

1946 чылдың марта дөрт дугаар сталинчы беш чылдың планын бадылаан, ында эш Сталинның 1946 чылдың февраль 9-та төөгүлүг чугаазына беш удур көргөн программазы бурун-биле сиңирген. Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планын совет улус хуусаа бетинде күсседир дээш кончуг улуг сорук киришкын-биле ажилдап киришкен. Бистиң чуртувустуң ажилчы чоңу дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планын чедикшиниң күссептишканы, бодунуң буза шаптырбас чактыс эвин болгаш большевик партияны, улуг башкы, баштыңчы эш Сталинны долгадыр сыйры катышканын база катап көргүскөн.

Бүгү улустуң эрге-ажыны бурун харымал турар дөрт дугаар сталинчы беш чылдың планын дайының программа кылдыр хүлээп алгаш, совет кижилер дайын сөөлүндеги беш чылдың планын чүлү күсседир эвес, харын амыр күсседир дээш күштерин болгаш күш-ажалын камгалааннар.

Партияның ажилының үр-түңнели, совет улустуң мадырлыг күш-ажалының үр-түңнели бо хун коммунисттик тургузушкунуң бүгү участоктарында көстүп турар. Совет улус дайын сөөлүндеги сталинчы беш чылдың кол сорулгаларын хуусаа бетинде күссеткен болгаш ам чаа тилелгелерге бүзүрүлди-биле чоруп олар. Дайындан болгаш түр эжелелден когаран районнарың улустурун, көдө ажил-агайың бурун катап тургускан.

Беш чылдың планын эзугаар ССРЭ-ниң бүгү улустуруңуң продукциязы 1950 чылда 1940 чыл-биле деңгээрге 48 хуу улгаткан турар ужурулук. Ол оналданы амыр күссеткен. 1950 чылдың 10 айларының иштинде улустуруң бүгү продукциязын үндүрүлгези дайын мурунда деңгелден 70 хуу ашкан. Улус ажил-агайың кол адырлары — кара-металлургия, хөмүрдөш болгаш нефть улустуру, энергетика болгаш машина тудушкуну улуг чедикшилерни чедип алган.

Улус ажил-агайың техник-биле канчаар-даа аажок чеспезлээрин, хой күш-ажалы кирер ажилдары механика-аастарының деңгелин бедиткенниң, каадырларың квалификациязын бедиткенниң ачызы-биле бо эркен чылын бүдүрүчү күш-биле чөп эскен. Улетуруң чаа техника-биле чеспезлештирениң херезин мооң адаанда сан көргүзөр: чүлү 1950 чылда 400 амыр болгаш бүдүрүчүлүг чаа машиналарын бедик механизмнери бистиң үлөтүрүвүсте кылган.

Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чылдың чылдарында бистиң төдө ажил-агайымыс канчаар-даа аажок улуг чедикшилерни чедип алган. Улетуруң тургузуу бодунуң улуг күжү болгаш амырды чоруп бала катп көргүскөн. 1950 чылда бүгү ашкан дүжүт 7 миллиард 800 миллион пуд болган, ол болза, дайын мурунда эви дүжүттен 3 миллион амыр пуд хой болуп турар.

Совет улус Волга-Доннуң каналының тудушкунун доозуп турар. Куй-бештең болгаш Сталинградтын, Павлованың суг күжү-биле ажилдаар электростанцияларын, Туркменианың Кол, Муруну-Украина болгаш Соңгу Крымның каналдарының тудушкуну калба-биле чоруп турар, совет улус коммунизмиң ол улуг тудуларына бүгү күжүн салып, ону хуусаа бетинде доозар дээш идегеллик ажилдап турар.

Социалисттик транспорт база-ла чаа чедикшилерни чедип алган. Сталинчы беш чылдарың иштинде капитал тудушкунуң канчаар-даа аажок калбарган. Күрүнениң болгаш кооперативтиң бичиң бүдүрүлгелерин санаага 6 муң амыр үлөтүрү бүдүрүлгелерин катап тургускан болгаш чаазы-биле тудуп тургускан.

Улус ажил-агайыңың көдүрүлүшкүңуң үндезленген бистиң чуртувустуң ажилчы чоңарының материалдык чагай амдыралының болгаш культуразының деңгелин улам ыңай көдүрүлгези тодаргай херезин болур националдык орулгазы улам-на өзүп турар. 1950 чылда ажилчыларны, албан хаакчытарны болгаш колхозчу тараачыларны орулгазы 1940 чыл-биле деңгээрге, 19 хуу өскөн. Чоңуң улустуң бараанарын болгаш аш-чөм сачып алыр аргазы дына улгаткан. Ажилчы чоңуң культуразының деңгели улус-биле бедик, кадык камгаламын, албан черлериниң, школарда өөренип турар өөреникчилерин болгаш школарың, эртем-шиңчилерин институттарының, лабораторияларын, культу-чарыдышының албан черлериниң четкилери өзүп турар.

Ажил

Колхозчуларны ниитиниң ажылынче хаара тудар

Сүт-Хөл районун Хөлчүктүгү сумузуна М. И. Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери бүгү колхозчуларны ниитиниң ажылына кириштирер, оларны ажылга чаңыктырар дугайында кичээлгеи коштадып, колхозчуларны күш-ажылын чөп органиаставай турар.

Колхоз баштаар чериниң удуртулазының кошкан ажылга алгаш, дыка хөй колхозчулар ниитиниң ажылына киришпей, күш-хүннериниң минимумун күөсетпей турар. Херек кырында 20 ажыг колхозчулар чаңгыс-даа күш-хүнү ажылдаваан, оларны ниитинде Бичел-оол, Маадыр-оол, Тадыр-оол, Будукай

олар 1950 чылдың дүжүт ажаап алышынын доозулгандан соңгаар сөөлүгү үгө чедир колхозтуң ниити амьдаралына шуут киришпез. Бландагы О. Анаяң колхозка киргенинден бээр колхозка ажыктыг кандыг-даа ажыл кылбаан.

Моон соңгаар ниитиниң ажылындан дашкаар чаңгыс-даа колхозчу турбас кылдыр колхоз баштаар чери, колхозта партия эге организациясы бүгү колхозчуларны ниитиниң ажылына чаңыктырып, колхозчуларны күш-ажылын чөп органиастаар, оң-биле колхозчуларны ниитиниң ажылынче хаара тудар укурлуг.

Г. КОМБУ.

Транспорт четкизин улам калбартыр

Ажылчы чоннарының культура-амыдыралы улам четкелдирерине транспорт четкизин калбартыр айтырар оңа хамаарылгалыг. ВКП(б)-ниң Каа-Хем райкомунун секретари эш. М. К. Хорлуг-болдун дыңнатканы болза, Тожу, Тере-Хөл районнараже болгаш Хагжыр-ба, Ойнаа, Демиржи, Хараал адын уургайларыче бо хүннерге чедир улажып келген аът транспортун чингедип, авто-транспорт оруктарының ажылдарына район боттуг кемчелерин ап турар.

Соңгудалар хүнүнге алдар болдуруп Сарыг-Септен Терзиг бажына чедир 80 километр черге автотранспорт оруун ажыдары-биле ында 40 кижилг туснай бригада ажылдап кирген. Ол ышкаш

Хагжырба, Ойнаа, Демиржи таварааш, Хараала чедир машина оруу тургузар сорулга-биле 80 тонна чүктүгү трактор база 30 кижик чоруткан. Олар январь 25-те Хагжырбада четкен, февраль 2-ден эгелеп оларже немелде күш база чоруткан.

Моон-биле кады Сарыг-Септен Ужелек чедир 70 километр чериниң оруун база кылтыр турар. Ажылчы чоннуң ол бүгү бот-идекейлиг күш-ажылдары болза, РСФСР-ниң Дээди Советиниң соңгудаларына белек болур. Олар Төрөн чуртунан, большевик партиянык мурунга алган социалистик хүлээлгелерин хуусаа бетинде күөседир дээш чүткүлдүг ажылдап турар.

Башкыларны ынчаар көрүп болбас

Башкылар дээрге, келир үдеги коммунизмин херээнге бодун бердиген анык салгачкыларны кижизидип турар улустуң башкылары болур. Ынчангаш анык башкыларны бүгү-ниитиниң сагыш-човаашканы-биле хүрөөлөп, оларга материалдыг амьдыралдың бүгү байддалары: оран-бажыны, чырытканы, оттулар ыяшты белекпей хандыр-бышаан, олардан өөредилге-кижизидилгедиг аныктыг шийтирлиг экинжидилгезин негээр херек.

Бо дугайы Тере-Хөлдүң район организациялары, ылаңгы районун улус өөредилге килдизи (эргелекчизи эш Вяткин) райпо (даргазы эш Лапшаков) чедир боттандырбай турар.

Район төвүнүң магазининде херекледиг чугула барааннары четчир саннык-биле санатынмай турар. Аш-чымның продукциялары ам-даа эвээш. Башкыларын оран-бажыны кышка удуро септеп чыгылаар деп чүвени райпо эргелекчизи эш Вяткин, Чыргалаңды чеди чыл школазының директору эш Сюрюмаа олар бодаваанар. Башкылар бажынарның иштин чылыг рамезы чоң, шалалары тыртынмаан, чыгылаашкын чок. Чүгле кажан кыштың улуг соогу чедип келирге «башкылар-ымынчы бажынарның чыгылаашкыны чок болган-дыр аа» — деп эштер Вяткин, Сюрюмаа олар билингенер.

Чыргалаңды чеди чыл школазының бажыны эш Очур-оолдун чурттап олурар бажынына кире бээрге, оң соңгазы бузук, шалазы шааран, оңат сымгайындар хадып турар. Эш Очур-оол биле кады база-ла ол школаның бажыны бир чаш оолдуг башкы ол ба-зында кады чурттап олурар. Шап ыдыг бажыга оларның чурттаары берге болуп турар. Чыргалаңды чеди чыл школазының чамдык башкылары ам-даа оран-бажың, одаар ыяш-биле четче хандыртынмаан. Башкы Доржу олурар бажың чогу-биле суурнуң бажынарнын кезип чоруур болгаш ол ышкаш Байр Даржаа дээр чижектиг башкыларның чурттаар оран-бажыңы база чок.

База суму Совети болгаш «Большевик» колхозтуң баштаар чери башкыларын транспорт-биле хандырбай тургениндан колхозта эге школа эргелекчизи, район Советиниң депутаты эш Куулар, башкылар Сарыг-оол, Рожнова олар ышты өтүр район төвү-биле школа аразында 25 км. черге чадап кылаш-тажып келгенер.

Ынчангаш район башкыларын амыдырал чуртталгазы дээр, дарый сагыш салып, кемчег алза чогуур.

В. ТҮМЕН-БАЙР,

Чыргалаңды чеди чыл школазының бажыны.

Чехословакияның тайбың талалакчыларының бир дугаар съездизи

ПРАГА. Чехословакияның тайбың талалакчыларының бир дугаар съездизи ажыттың. Съездие 2 муң ажыг төлөөлөр болгаш аалчылар келтирлээ.

Трибунаның оң талакы чартында тайбының тугунуң көдүрүчү эш Сталинниң улуг чуррунун, солагай талазында Чехословак республиканың президентизи Климент Готвальдиниң чуррун релгээ.

Чехословакияның алдар сурагыл эртемдэни, Карлов университетиниң ректору профессор Мукариковский доңчу чугаазы-биле съездизи ажыткан. Съездиниң президиуму соңгаанының соида съездиниң төлөөлерине президент Климент Готвальдиниң чоруткан чагаазын номчуп дыңнаткан. Президентиниң чоруткан чагаазын съездиниң төлөөлери күчээнгейлиг дыңнап турганнар, тайбың талалакчыларының бир дугаар чехословак съездизи болза, чехословак улустуң тайбың камгалаан күзел соруун тодаргай көргүзүп турар деп быжыг идегелди ында илередип турар. Готвальд съездиге бодуң чоруткан чагаазында айтып турары болза, Барыын Германияга нацист шеригин бо үеде катап тургузарын шийтирлээни америк империалистерниң политиказына съезд онза кичээнгейни салыр укурлуг. Барыын чүктүң империалистери Совет Эвилелинге удур, улус демократиязының чурттарына удур, Чехословакияга удур Барыын Германияга хелезеникчи армияны тургузарын күзеп турар дээрзин президентиниң чагаазында чугалап турар. Делегейниң улустары ол чорукту болдурбас укурлуг деп Готвальд оон ыңай айтып турар.

Чагааның сөөлгү сестери, бүгү делегейни улустарының күчүлүг тайбың фронтунуң бажында чоруп турар Совет Эвилелинге болгаш улуг Сталинга йөрөзүп байыр чедирген сестер-биле доорлуган болгаш димиттиг адыш час-кыштары болган. Совет Эвилелинге, улуг Сталинга алдар болдурган кыйгылар үнүп турган.

Оң даразында национал хуралдың даргазы Ион байыр чедирин чүве чугалааш, демделээни болза, Чехословакияның улус-демократтыг күрүнезиниң политиказы, Чехословакияның көдээниң

болгаш хоорайның бүгү ажылчы чоннарының политиказы болза, Совет Эвилели-биле, улус демократиязының чурттары биле, Кыдат улус республика биле бузулбас аяк-дүңма эвилелдиниң политиказы, Германияның демократтыг республиказы-биле, бүгү делегейде бурунгар депшилгелиг бүгү күштер-биле найыралдыг болгаш чаңгыс эп-сеткилдиниң политиказы болур деп чугалааш.

Чехословакияның чазанык мурунундан премьер-министр Запотоцкий байыр чедирин чүве чугалааш, демделээни болза, чаа дайын кылымчыларының политиказына удур, америк империалистерниң политиказына удур тайбың дөш-демиселге бүгү делегейниң улустары катыжып турар. Тайбың камгалаалының чорудушкунуңа бодуң күрүнешикенирин оон-даа артык дыңзыдарына Запотоцкий Чехословакияның ажылчы чоннарың кыйгырган. Оң айтыканы болза, Чехословакияның парламентиинден чоокта чаа үндүрген тайбың камгалаалының дугайында дүрүмү Чехословакияның чааа туюлунга чедир чайгыш чокка амьдырал кырынга чорудар дээ.

Оң соида Кыдаттың чогаалчызы Эми Сао сөс ап чүве чугалааш тайбының бүгү делегей Чөвүлелиниң, тайбың камгалаалының болгаш америк агрессияга удур демиселдин комитетиниң мурунундан съездиниң төлөөлерине байыр чедирген.

Бүгү делегей байдальныкы болгаш тайбың талалакчыларының Бүгү-делегей ийи дугаар конгрессиниң шийтирлериниң дугайында Йозеф Плойгар илеткел кылган.

Тайбының лагеринде катыжып турар бүгү улустар, бүгү ниитиниң тайбың хэрээ дээр туржурунун бүгү аргалары бар деп чүвени Плойгар бузуурелдини билереткен.

Плойгарның илеткели доостурга бүгү делегейге тайбының тугунуң көдүрүчүзу улуг И. В. Сталинга алдар болдурган, Чехословак республиканың президентизи Климент Готвальдга алдар болдурган байыр чедирген кыйгылар залга үнүп турган.

(СЭТА).

Чехословакияның улус ажыл-агыйының чедишикиннери 1950 чылдың планының дугайында Чехословакияның күрүне план эргелелиниң дыңнады

ПРАГА. 1950 чылдың улус ажыл-агый планының күөселдизиниң түңгелдириниң дугайында Чехословакияның күрүне план эргелелиниң дыңнадымышыкын парлап үндүрген.

Улетпүр бүүдүрүлгезиниң планы нити-биле 102,7 хуу, аар-эт улетпүрү планын 102,4 хуу, чинк-эт улетпүрү 103,6 хуу күөсеткилээ.

Улетпүрнүң бүгү адырлары, аар машина тудушкунундан болгаш саазын улетпүрүнден өскөзи чыл планын күөсеткен деп меделделде чугалап турар, 1949 чыл-биле деңизерге, аар-эт улетпүрүнүң бүүдүрүлгезиниң хемчээли 15,6 хуу, чинк-эт улетпүр 10 хуу өскөн.

1949 чыл-биле деңизерге 1950 чылда даг рудазының болгаш хөмүр-даш улетпүрүнүң продукция үндүрүлгези—105 хуу, энергия улетпүрүнү — 111 хуу, металлургия улетпүрүнү—109 хуу, машина тудушкуну—127 хуу болтулаан болгаш оон-даа өскө.

1949 чыл-биле деңизерге калбак хергел бараннарының болгаш чем продукцияларының бүүдүрүлгези улуу-биле өскөн. Дааранын машиналарын, радио приёмниктериниң, эр, херэжен хептериниң болгаш оон-даа өскелериниң үндүрүлгези көвүдээни. Чигир бүүдүрүлгези 18 хуу, хлеб быжырылгазы 51 хуу, кондитер кылгылары 27 хуу өскөн болгаш оон-даа өскө.

1949 чыл-биле деңизерге 1950 чылда көдээ ажыл-агыйның продуктулуу 5 хуу улгаткан.

1950 чылда көдээ ажыл-агыйның

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командьлалының дыңноды

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командьлалының февраль 5-те медээлээни болза:

Барыын болгаш төп фронттарда тулчушкуннар ол черлеринге укур дузалыг чоруп турган. Ол-ла фронтунуң тус-тус участоттарында Улустуң армия-

зының кезектери дайынга улуг согушкуннары таварыштырган.

Февральдин 2-де Улустуң армиязының зениттиг кезээ дайын чоруп турар районга дайынның «В-29» деп бир бомбачы самолёду болгаш ийи хыдыкчы самолёттары андара атканнар. (СЭТА).

Кореяда америк интервентилерниң ханныг үүлгедешкиннери

СОҢГУ КОРЕЯ. Америк интервентилерниң болгаш оларның лисыманчы чалчаларының үүлгеткени чүдөк-бунар араатаныг чоруктарының дугайында чаа-чаа медээлер Кореяның хосталган районнарындан кээп турар. Соңгу Ханген жокунуң Каксен уездиниң Цаенри суурунга америк солдаттар Пак Бен Суну болгаш оң өңүң иштин, ол тараачын оларга чүгле дагаалар тып берип шыдаваан дээр өлүргенер. Ол-ла уездиниң Вонхени суурунга лисыманчылар ийи тараачынны үе-чазы тыртып каапкан болгаш оон соида дөрт херэженнери күштөп-күчүлөп араатанын-биле өлүргенер.

Муруну Пхеньян жокунуң Сиден волостизиниң чурттакчылары америк болгаш лисыманчы араатаннар араатаныг өзү-биле хилинчектеп турганнар. Олар кем-буруу чок кижилерин бензин-биле өртөдип, машинага баглап алгаш кудумчуга сөөртүп, карактарын чүшкүп, дылдарын изиг чинге демилер-биле үттөп, диритге черге көөп турганнар. Ол-ла волостиден 158 корей патриоттары, оларның иштинде дыка хөй херэженнер, бичи уруглар болгаш кыр-

ганнары интервентилер өлүргөн болгаш хилинчектөөн.

Муруну Пхеньян жокунуң Пхенсон уездиниң Лойсонри суурунга күш-ажылчы партиянык кезигүнү Ро Син Пуну америк агресорлар тудуп хоругдаш, оңу чанагаштааш, оң кулактарынче думчуучу чинге демил-биле өртүргөн, кожа суурларга чедип чоруп турган. Америк араатаннарың кадыг дошкун килинчектөөшкенирин эрес дидим патриотчу шыдажып оларие: «Араатаннар, силер дөмей-ле өлүр силер. Силерни улустуң суду шийдер. Хамаарышса Корея делгерези!» Маадырлыг Улустуң армиязы делгерези! Корея улустуң баштыңызы Ким Ир Сен делгерези!» — деп, лозуннары онкат турган.

Араатаннаан дайыннар По Сан Пуну бажын коду кылдыр ышка чышыр шарааш, оң иштинче ыяш өргөн-биле сөп турганнар. Ол суурга америк болгаш лисыманчы өлүрүкчүлөр 90 ажыг кижини өлүргенер болгаш тараачыннарың 176 баш малын хунаал алганнар. (СЭТА).

☆☆☆

ПХЕНЬЯН. Баш бурунгаар алдынган медээ өзүгаар Пхеньян радиоуңуң дамчыдып турары болза, америк интервентилерниң болгаш оларның лисыманчы чалчаларының Конво жокунуң ийи аяктың дургузунда эжелээниниң үезинде 17 муң ажыг тайбың чурттакчылары өлүргенер. Чохольн уездине бомбалаашкындан камгалааныр, чүгле чаңгыс оңгарга 130 кижиниң сөө-

гүн чып каан болган, оларның иштинде дыка хөй херэженнер бар, база чаа төрөөн уругларлыг херэжейнер бар.

Анбэн уездиниң Анбэн волостизиниң бир суурунга интервентилер 18 кижини араатанын-биле хилинчектөөн оон соида оларны өлүрүп кааннар. (СЭТА).

Бирманда национал хосталгалыг шимчээшкени

ПРАГА. Рангундан Телепресс агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, сөөлгү үеде Бирманың улус-демократтыг шериглери чазаның шериглеринге удур чедишикинниң атакалар чоруткан. Рангунуң

соңгу талазында 300 мыльде турар Пейубени улус-демократтыг шериглери ийи удаа атакалааннар. Тонгоо районда турар Тьнгит база ол ышкаш атакага таварышкан. (СЭТА).

Американчылар Барыын Германияда шериг далай флодун катап тургузуп турар

БЕРЛИН. Гейдельберген АДН агентилелиниң дамчыдып турары болза, Барыын Европада америк боочелсектиг күштерниң кол штабы «Шериг-далай флодунуң кезектериниң немец ажылчылдары» тургузарына херектиг чыылданың кампаниязын эгелээн. 18-ден 35 харлыг бот кижилерни ол чыылдага кирип турар. Чыылда тала-

зы-биле инструкцияда айтып турары болза, чыылдада кирип турарларын кайнаарла чоруткан болдур, ол барганна черинге олар даандырган албаны күөседир укурлуг дээр.

«Шериг-далай флодунуң баштайгы немец кезээ» американчылар Бремерхафенде тургузканнар. (СЭТА).

Бразилияда коммунистерни тудуп бажынап турар

НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизиниң Рио-де-Жанейродан медээлеп турары-биле алырга, январьның 31-де полиция элөөн хөй коммунистерни тудуп бажынаан, олар ол чорукту Жетулио Варгас Бразилияның президентизи болганга удурланган чоңуң демонстрациязын болдурбас сорулга-биле кылган деп

шыныдарын оралдык турарлар.

Бразилияның коммунист партиясы ол чорукка холбаштыр—«Варгас-даа, президенти хүлөөлгезинден дүшкөк Дурта-даа ажылчы чоннарың «кеми-риктилери» деп меделгелди парлап үндүрген дугайын корреспондент меделээп турар. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Бүгү аңчыларга

Бо үеде агаар бойдуштү таарымчалыг байдаль-биле холбаштыр областың аңчыар эргелели болза, дыңниң, асты, күзениң, коданым болгаш дилгени аңна-

рының хуусаазын бо чылдың март айның бирээге чедир узадып турар. Областың аңчыар эргелели.

ФИЗКУЛЬТУРА

ОРГАНИЗМИ КАДЫКШЫДАРЫНЫҢ БОЛГАШ БЫЖЫЛААРЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ АРГАЗЫ.

Мага-боттуң авaanгыры болгаш күжү үргүлчүнүң белектели-биле чедип адынып турар

Физкультура болза, өкпе аарыгларын сагыдырып, чем хууладурушкунун экижидип, нерви системазын болгаш шыганы өттерин быжылап турар. Физкультура кижиге энергияны, сергек болгаш амьдыралчы өөрүшкүнү немеп берип, оң ажылга арга мергежилин болгаш шыдамыкай чоруун бедидип, база кижиниң элекке кырыыр чоруун болдурбазын сагындырып турар.

Лыжа спорту — куьтүрлүг дышта-нылга болгаш хөлгөшкүн болур:

Лыжалар — дайынның чөпсөө:

Лыжа спортуң техниказы биле сепсегленинер!

КАДЫК МАГА-БОТТА—КАДЫК ОМАКШЫЛ!

Санитар чырдыкшыкының Тыва область Бажыкы.

Сайгоннуң ажылчы чоннары

американчыларга удурланып турар

ПАРИЖ. «Юманите» солунуң дыңнадып турары болза, Инди-Кыдатта француз интервентилерге белекчөөн шериг материалы чүдүргөн «Уиндхэм-бей» деп америк авианосецтиң Сайгонда келген чоруу Сайгоннуң ажылчы чоннарының удурланышыкын хайыңдырган. Оң-биле холбаштыр француз эрге-чагыргалар-биле чалча император Бао Дайның эрге-чагыргалары хоорайга полицейжи кемчелерни чорударының дугайында дунаал бергенер. Сайгонга

полицейжи улуг күштерни мөөңөөн турза-даа патриотчулар болза, америк далайчылар турган кафеже дөрт кол гранаталары откагылапканнар.

Оң соида хоорайның өскө районнарына база гранаталар откатынган деп ол солун бижип турар. Америк шериг полициязының командьлалы эричке дүшкүлэй берилгезин бүгү америк далайчыларга катап пороходче олурарының дужаалын берген. (СЭТА).

Инди-Кыдатта француз шериглерге америк боо-чөпсөк берилгези

ПАРИЖ. «Се суар» солунуң дыңнадып турары болза, Инди-Кыдатта турар француз экспедициячы корпуска белекчөөн шериг материалдары чүдүргөн «Уиндхэм бей» деп америк авианосец февральда Сайгон портта келген.

Туснай хайгааракчы кижилерниң меделелин өзүгаар ук солунуң бижип турары-биле алырга, ол авианосец «Беркэт» хевирлиг 44 хыдыкчы самолёттары, база оларга хергелээр дыка

хөй херекселдерни чедире берген болган. Ол чорудулгалар болза, Трумэн-биле Плевенниң чугалажышкыннарының үезинде чардынган шериг дугур-жугаларының түңгелелинде болган.

Ол хыдыкчы самолёттары чоруканының ужурундан Инди-Кыдатта америк самолёттарының саны 126 чедип турар. Устүнде айтылган америк авианосецке Инди-Кыдатка 413 америк офицерлер болгаш техниктиг составтын кижилери база келген. (СЭТА).